

Abstrakt

Předkládaná práce hledá odpověď na otázku, jakým způsobem byla v Československu prosazena na počátku 90. let 20. století rozsáhlá privatizace státního majetku. V centru její pozornosti stojí politické spory o provedení a přesnou podobu vlastnických přesunů, a rekonstrukce dobových očekávání budoucího vývoje ze strany aktérů. Pozornost je věnována i návaznosti privatizačních sporů z 90. let na odlišné, avšak související ekonomické spory předcházejících desetiletí.

Jako klíčový moment pro prosazení rozsáhlé privatizace práce analyzuje konstituování nového typu liberálního politického jazyka, pro něž se stala privatizační politika emblematickým projektem a jehož základní principy v sobě ztělesňovala. Tento politický jazyk je charakterizován jako „trh bez přívlastků“ a ve sledovaném období se ostře vymezoval proti myšlenkám takzvané „ekonomické demokracie“, které byly v předcházejících desetiletích významné jak v ekonomickém disentu, tak mezi četnými zastánci tzv. zaměstnaneckých samospráv a ekonomickými experty.

Pokusy o prosazení principů trhu bez přívlastků se odehrály na poli několika politických sporů, které práce sleduje. Jedním z nich byl spor o legitimní prostor pro demokratické rozhodování, který liberální ekonomové spatřovali pouze v politické a nikoliv hospodářské oblasti (např. v podnicích). Dalším byl spor o podobu privatizačních institucí, v němž liberální ekonomové prosazovali co nejmenší vliv stávající hospodářské byrokracie a profesních organizací (odborů), obávající se toho, že by tyto mohly jejich projekt rozsáhlé privatizace odmítnout. Principy trhu bez přívlastků se pokoušeli liberální ekonomové a jejich političtí podporovatelé prosazovat i ve sporu o restituce a o potírání tzv. špinavých peněz v privatizaci, a také při snaze „vychovat“ ve společnosti nové kuponové akcionáře. V každé z těchto oblastí byla jejich snaha do různé míry úspěšná, celkově však lze říci, že myšlení trhu bez přívlastků bylo pro podobu československé privatizace formativní zcela zásadním způsobem.

Práce podrobně sleduje i privatizační koncepce autorů hlásících se k různým formám ekonomické demokracie, a věnuje se i v drtivé většině neúspěšným pokusům o jejich politické prosazení. Konstatuje, že pro odmítnutí různých forem zaměstnanecké privatizace, jejíž prosazovatelé se na ideu demokratizace pracovních vztahů často odvolávali, měl zásadní význam jednak spontánní odpor veřejnosti proti

živelnému rozchvacování státního majetku stávající hospodářskou byrokracií, jednak schopnost zastánců trhu bez přívlastků propojit své pojetí distribuční spravedlnosti s hodnotami proběhlé demokratické revoluce a s étosem „národního porozumění“.

Prosazování privatizace v intencích trhu bez přívlastků vyvolávalo odpor nejen v levicové opozici, ale i mezi slovenskými národně orientovanými experty a politiky. Po hospodářských obtížích, které ekonomická reforma přinesla na počátku roku 1991, nabyla myšlenka konstituování svébytné slovenské cesty reformou a privatizací na popularitě i mezi politickými subjekty a členy vlády, kteří dosud proti tzv. federální koncepci výrazně nevystupovali. Schylujícímu se konfliktu mezi českou a federální vládou zabránila obměna části slovenské vlády, jež však svou kontroverzností přispěla k porážce ekonomických liberálů na Slovensku v roce 1992.